

POSTANOWIENIE

Dnia 14 stycznia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)
SSN Katarzyna Tyczka-Rote (sprawozdawca)
SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie ze skargi strony powodowej
o wznowienie postępowania zakończonym prawomocnym postanowieniem
Sądu Apelacyjnego
z dnia 23 czerwca 2008 r.,
w sprawie z powództwa Agencji Nieruchomości Rolnych
przeciwko B.S.
o ustalenie nieważności umowy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 14 stycznia 2009 r.,
zażalenia strony powodowej
na postanowienie Sądu Apelacyjnego
z dnia 14 października 2008 r.,

oddala zażalenie

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny odrzucił skargę powodowej Agencji Nieruchomości Rolnych o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 23 czerwca 2008 r., uznając, że skarga ta nie została oparta na ustawowej podstawie.

Powódka jako podstawę skargi wskazała art. 401¹ k.p.c., wyjaśniając, że zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny oddalił jej zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 12 maja 2008 r. o odrzuceniu apelacji powódki. Przyczyną odrzucenia apelacji było wniesienie opłaty od niej na rachunek Sądu Apelacyjnego zamiast na rachunek „właściwego” Sądu Okręgowego. Skarżąca podniosła, że pogląd ten bazował na treści § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 stycznia 2006 r. w sprawie sposobu uiszczenia opłat sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 27, poz. 199), który wskazywał, że opłatę uiszcza się na rachunek „właściwego” sądu. Jednak wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2008 r. (SK 11/07, Dz. U. Nr 84, poz. 517) przepis ten w części obejmującej słowo „właściwego” został uznany za niezgodny z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji RP oraz art. 78 Konstytucji.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że wskazana przez skarżącą podstawa wznowienia w rzeczywistości nie występuje. Wprawdzie art. 401¹ k.p.c. uprawnia do żądania wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie, lecz skarga oparta na tej podstawie ma z założenia usunąć nieprawidłowości wynikające z niekonstytucyjności przepisu, stwierdzonej po uprawomocnieniu się orzeczenia. Jeżeli natomiast – jak to miało miejsce w rozpatrywanej sprawie - niekonstytucyjny przepis został wyeliminowany z porządku prawnego przed uprawomocnieniem się orzeczenia, a wyrok Trybunału został nawet powołany przez powódkę w zażaleniu, okoliczność ta powinna być uwzględniona w toku postępowania i nie stanowi podstawy wznowienia. Pogląd ten Sąd Apelacyjny wywiódł z ogólnej zasady przyświecającej wznowieniu postępowania, wyrażającej się w tym, że wzruszenie prawomocnego orzeczenia uzasadnia niemożność powołania się na dany fakt, okoliczność, czy dowód w postępowaniu sądowym, które zakończyło się wydaniem prawomocnego orzeczenia. Wskazał także na regulację zawartą w art. 407 § 2 k.p.c., z której wynika, że skargę opartą na podstawie z art. 401¹ k.p.c. wnosi się w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w

życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, a jeżeli w chwili wydania orzeczenia Trybunału orzeczenie sądu nie było jeszcze prawomocne na skutek wniesienia środka odwoławczego, który został następnie odrzucony, termin biegnie od dnia doręczenia postanowienia o odrzuceniu, a w wypadku wydania go na posiedzeniu jawnym - od dnia ogłoszenia tego postanowienia. Zdanie drugie tego przepisu wyraźnie wskazuje, w ocenie Sądu II instancji, że skarga o wznowienie postępowania nie zakończonego jeszcze prawomocnie w chwili wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, służy stronie w określonym terminie tylko w sytuacji odrzucenia środka odwoławczego, powodującego retrospektywną (przed wejściem w życie orzeczenia Trybunału) prawomocność orzeczenia, bez możliwości uwzględnienia przez sąd odwoławczy skutków, jakie wynikają z jego treści. Taka sytuacja nie występuje jednak w niniejszym postępowaniu, a w konsekwencji podstawa wznowienia określona w art. 401¹ k.p.c. faktycznie nie istnieje.

Powyższe postanowienie powódka zaskarżyła zażaleniem, domagając się jego uchylecia i zasądzenia kosztów postępowania. Zarzuciła naruszenie art. 401¹, art. 407 § 2 i art. 410 § 1 k.p.c. przez pominięcie obowiązku uwzględnienia stanu prawnego wynikającego z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2008 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżąca zakłada, że podstawa wznowienia przewidziana w art. 401¹ k.p.c. odnosi się do każdego orzeczenia, niezależnie od tego w jakim czasie zostało wydane, jeśli tylko oparte zostało na przepisie uznanym za niekonstytucyjny.

Tymczasem zestawienie treści art. 399 § 1 i 2 k.p.c., które precyzują, że zaskarżenie skargą o wznowienie postępowania na podstawie wskazanej w art. 401¹ k.p.c. możliwe jest w odniesieniu do postępowań zakończonych prawomocnym wyrokiem lub postanowieniem, z art. 401¹ k.p.c. mówiącym o następczym stwierdzeniu niekonstytucyjności podstawy prawnej orzeczenia i z art. 407 § 2 k.p.c., określającym termin do złożenia takiej skargi - jednoznacznie wskazuje, że podstawą wznowienia może być jedynie orzeczenie Trybunału zapadłe po prawomocnym zakończeniu postępowania w sprawie. Wprowadzenie szczególnego sposobu liczenia terminu do wniesienia skargi w art. 407 § 2 zdanie drugie k.p.c. potwierdza to stanowisko, gdyż – jak słusznie stwierdził Sąd Apelacyjny – odnosi się do specyficznej sytuacji prawomocności wstecznej orzeczenia, jako skutku odrzucenia środka zaskarżenia wniesionego od tego orzeczenia. Nie jest to zatem unormowanie dopuszczające oparcie skargi o wznowienie postępowania na podstawie, która dotyczyła zmiany stanu prawnego, jaki orzeczenie

Trybunału Konstytucyjnego spowodowało przed uprawomocnieniem się rozstrzygnięcia w danej sprawie, lecz regulacja zapobiegająca - uznanej za niekonstytucyjną - możliwości upływu terminu do złożenia skargi w sytuacji, kiedy strona z przyczyn obiektywnych nie mogła z niej skorzystać, bowiem skutki prawomocności cofnęły się w czasie (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 2 marca 2004 r., SK 53/03, OTK-A z 2004 r., nr 3 poz. 16). Także w tym wypadku podstawą wznowienia jest orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego, które weszło w życie po uprawomocnieniu się (retrospektywnym) orzeczenia w sprawie objętej skargą. We wszystkich powyższych sytuacjach ze względu na bieg sprawy uwzględnienie stwierdzonej niekonstytucyjności aktu normatywnego w normalnym toku postępowania nie było więc już możliwe.

W rozpatrywanej sprawie zachodzi zupełnie inny wypadek. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego, stwierdzający niekonstytucyjność przepisu nakładającego obowiązek uiszczenia opłaty sądowej na rachunek „właściwego” sądu, wszedł w życie w chwili, kiedy orzeczenie wydane na podstawie przepisu uznanego za niekonstytucyjny (postanowienie o odrzuceniu apelacji powódki) nie było prawomocne i zostało zaskarżone w toku instancji. W zażaleniu powódka wskazała na fakt wydania orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny i wyeliminowanie z treści § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu uiszczenia opłat sądowych w sprawach cywilnych wyrazu „właściwego”, a także płynące z tego faktu konsekwencje. Jej argumentacja stała się przedmiotem rozważań Sądu Apelacyjnego, który jednak oddalił zażalenie, przyjmując, że wyrok Trybunału nie wpływa na ocenę prawidłowości czynności podjętych przed jego wejściem w życie.

Taki stan nie uprawnia strony do złożenia skargi o wznowienie postępowania. Skarga ta nie jest bowiem pomyślana jako środek kontroli prawidłowości wydanego orzeczenia lecz jako nadzwyczajny instrument umożliwiający naprawienie poważnych usterek, którymi dotknięte było poprzednie postępowanie, a które z usprawiedliwionych przyczyn nie zostały w jego toku wskazane przez strony i wzięte pod uwagę przez sąd. W wypadku podstawy przewidzianej w art. 401¹ k.p.c. usterką taką jest oparcie orzeczenia na niekonstytucyjnym przepisie, którego niekonstytucyjność nie mogła zostać uwzględniona, ponieważ została stwierdzona już po prawomocnym rozpoznaniu sprawy.

Z przytoczonych względów należało oddalić zażalenie na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

